

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

352

Hely

Idő

"1916"

Személy

Szerző: ~

Cím: Fővárosi reformok

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.

(Hely)

916. 521

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

352

"1916"

Fővárosi reformok.

Ha a növényeket más éghajlat alá új talajba ültetik, rendszeren átváltoznak. Ha idegenben született reformeszméket akarunk új talajba átültetni, akkor ezeket eleve meg kell változtatni, át kell gyurni, hogy a hazai talajban megeredjenek. Ezek a természeti örök igazságok érvényesülnek a fővárosi reformoknál is, melyeket most előráncigálnak az elvek lomtarából, hogy ezeknek szellőztetésével elkerüljék a fővárosi akut bajok szellőztetését. Budapest törzsfőnökei a virilizmust akarják eltörölni s az egyenlő általános választó jogot behozni a fővárosi törvény revíziójában. Ez a revízió ugyan nem aktuális, de a fölvetett eszméket revideálhatjuk.

A virilizmus történelmi jagon kifejlődött intézmény, amely bizonyos konzervatívizmussal védi a munka által szerzett vagyoni érdekeit s az általános választó jog az egyenlőség eszméjének modern szülője, mely a munkást védi gyakran a vagyoni ellen. Ha birkózásunkat tisztán doktrinair szempontból bíráljuk, nem lehetünk kétségben az iránt, hogy a haladó kor lassankint eltörli az öröklött kiváltságokat s a jogokat általánosítani fogja. De közelről megnézve a fővárosi viszonyokat, úgy találjuk, hogy a virilizmus intézménye odig sem volt meg Budapesten a maga eredetiségében s viszont az általános választó jogot is csak bizonyos korrekívumok pilléréivel megtámasztva lehet okosan fölépíteni Budapest szervezésében. A taktikából napirendre dobott reformtervet a mi tárgyilagos elvi nézőpontunk

szerint csak a következő korrekívumokkal lehetne veszedelem nélkül elfogadni: a virilizmus intézményét a fővárosnál eltörlik s behozzák az általános, egyenlő, titkos választást, de *csakis a kötelező szavazás és a kisebbség képviseletének behozatalával együtt*. Mert csak ily módon véljük azt biztosítani, hogy a főváros emelkedésében érdemeket szerzett polgári elem kényszerítessék Budapest kormányzásában részt venni s ne szolgáltassuk ki ezt a világvárosok mozgó és könnyen mozgatható ingtag elemeinek, másrészt pedig csak így lehetséges a törzsfőnökök mai párturalmát a jövőben kissé megtörni.

Az a virilizmus a fővárosnál ma sines meg, ami a vidéki törvényhatóságokban él. Ezekben a legtöbb adót fizetők tényleg ebből a kötelezettségükből kifolyólag bizottsági tagok. Budapesten azonban egy álarcos virilizmus tengődik; a virilisták közül egyeseket megválasztanak, jobban mondva a törzsfőnökök kineveznek. Ez a rendszer sokkal rosszabb, mint a tiszta virilizmus. Mert elveszi az intézménynek azt a fő konzervatív értékét, hogy vagyoniilag független elem kerüljön be a törvényhatóságba; a vagyoniilag független elemet ugyanis Budapesten a törzsfőnöki despotizmus pártfüggésbe helyezi. A tiszta virilizmustól nem lehet doktrinair haladó szellemből sem megtagadni minden jó vonást. Mert minden törvényhatóságban szóhoz kell juttatni azt a megbízható konzervatív elemet, mely az illető törvényhatóság ingatlanait bírja vagy amely a maga munkásságával és vagyonával annak emelkedéséhez is hozzájárult. Különösen áll

ez a megyékre. A székesfehérvárnál azért vagyunk hajlandók a virilista intézményről lemondani, mert ez sohasem biztosította a virilisták jogait és sohasem konzerválta a főváros érdekeit; csak a törzsfőnökök uralmához odatapasztotta a vagyoni képviselőinek támogatását is. Hogy megbuktassuk a törzsfőnöki oligarchia rendszerét — à la Dugovich Titusz — vele dobjuk a mélységbe a virilistákat.

Ahol csak a világon törvényhozó-testületek vagy törvényhatóságok összealkotásáról vitáztak, mindenütt fölmerült a legszélesebb alapú választás rendszere mellett az érdek-képviseletek rendszere is s az utóbbinak a legmodernebb szervezésnél is lehet jogosultsága. A virilizmus tulajdonképpen ilyen érdek-képviselet. Korrektül szervezve s korrektül használva a mezitlábások osztályuralmának ellensúlyozására jó lehet. Budapesten azonban ez intézményt csak a *kerületi és magán érdekek* fedezésére használták föl. Fővárosunk egész törvényhatósági bizottsága — kevés egyéni kivétellel — tulajdonképpen *érdek-képviselet*. Ebből a beteg testből tehát szívesen hagyjuk kioperálni a hivatalos érdekképviseletet, a virilizmust, hogy ezáltal kiirtsuk a magánérdekek kultúráját is.

A szavazás módjai közül a titkosságot mindenféle választásnál követeljük az ország egész területén. Az egyenlő és általános választói jogot képviselőválasztásoknál az ország egész területén nemzeti szempont-

ból veszedelmesnek tartjuk a nemzetiségek-
re való tekintettel. Nem esünk tehát követ-
kezetlenségbe, ha a fővárosi választásoknál
megengedhetőnek tartjuk az egyenlő, általá-
nos és titkos választójogot, mert Budapes-
ten nincsenek nemzetiségek. Más oldalról
látunk azonban veszedelmet: arról az oldal-
ról, hogy óriási mennyiségű mozgó és moz-
gatható ingatag elem kapván szavazati jo-
got, ez a törzsfőnökök jól szervezett taborát
erősítheti s így a kerületi érdek-szférától
távol álló független polgári elem kiszorul a
törvényhatóságból. E veszedelem ellenében
az általános szavazati joggal *junktim a köte-
lező szavazás behozatalát sürgetniük a kisebbség
képviselőténél rendszerével együtt.*

Azt a szolid elemet, amelyet a főváros
dolgaitól disgustált a mai klikkuralom, mely
visszahúzódott még a szavazástól is, mert
látta, hogy csak úgy érvényesülhet, ha a
törzsfőnökök jármába hajtja fejét, a fővá-
rosnak értelem és vagyon dolgában ezt a leg-
értékesebb elemét a kötelező szavazással le-
het csak a főváros dolgai iránti érdeklődés-
re s az azokban való részvételre kényszeri-
teni. Nem szabad engedni, hogy az általános
egyenlő választójog szép elvét a klikkura-
lom biztosítására használják föl.